

6. Karpiuk O.D. (2018). Anghlijska mova (English (the 10th year of studies)): pidruchnyk dlja 10-gho klasu zakladiv zaghaljnoji serednjoji osvity. Rivenj standartu [(English (the 10th year of studies)): textbook for the 10th grade of general secondary education institutions. Standard level.]. Ternopil: Aston, 256. [in Ukrainian].
7. Karpiuk O.D. (2019). Anghlijska mova (English (the 11th year of studies)): pidruchnyk dlja 11-gho klasu zakladiv zaghaljnoji serednjoji osvity. Rivenj standartu [English (the 11th year of studies): textbook for the 11th grade of general secondary education institutions. Standard level.]. Ternopil: Aston, 256. [in Ukrainian].
8. Liubchenko O.M. (2018). Naskrizni liniji v osviti ta jikh realizacija na urokakh anghlijskoji movy. Anghlijska mova i literatura [Cross-cutting lines in education and their implementation in English language classes. English language and literature.]. Kharkiv, 24, 2-7. [in Ukrainian].
9. Moroz L.V., Trofimchuk V.M. (2018) Zarubizhni metodychni koncepciji navchannja inshomovnomu pysemnomu movlennju. [Foreign methodological concepts of teaching foreign language written communication]. *The National University of Ostroh Academy scientific journal*. Issue: Philology, 1(25), 209–210. [in Ukrainian]
10. Morska L.I. (2018) Anghlijska mova (English (the 10th year of studies)): pidruchnyk dlja 11-gho klasu zakladiv zaghaljnoji serednjoji osvity. Profilnuy riven [English (the 10th year of studies): textbook for the 10th grade of general secondary education institutions. Advanced level.]. Ternopil: Aston, 282. [in Ukrainian].
11. Navchalni prohramy z inozemnykh mov dlja zaghaljnoosvitnikh navchalnykh zakladiv i specializovanykh shkil iz pohlyblenym vyvchennjam inozemnykh mov, 10 – 11 klasy. (2018): zatv. nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 01.09.2018. DOI: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/prohramy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf> [Curriculum of foreign languages for general educational institutions and specialized schools with in-depth study of foreign languages, grades 10-11: approved. by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated September 1, 2018]. 4-26. [in Ukrainian].
12. Nikolaieva S.Y. (2002) Metodyka vykladannja inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh. [Methodology of teaching foreign languages in secondary educational institution]. Kyiv, 328. [in Ukrainian]
13. Samojliukevych I.V., Zabello L.O., Glibko I.A., Djenjghajeva S.V., Zymovec O.A., Mazko O.P., Prokhorova S.M. (2017). Metodychnyj ekspres: Integhrovani zmistovi liniji ta shljakhy jikh realizaciji na urokakh anghlijskoji movy: Navchaljno-metodychnyj posibnyk dlja studentiv zaghaljnoosvitnikh navchalnykh zakladiv [Methodical Express: Integrated Content Lines and Ways of Their Implementation in English Language Lessons: Educational and Methodical Guide for Students of General Education Institutions]. Zhytomyr, 47-75. [in Ukrainian].
14. Skliarenko N.K., Ustymenko O.M. (2013) Navchannja uchniv zaghaljnoosvitnikh navchalnykh zakladiv inshomovnogho pysjma v aspekti kompetentnisnogho pidkhodu. [Teaching secondary school students of foreign language writing in the aspect of competence approach]. *Teaching foreign languages in secondary educational institution*, 3, 3-18. [in Ukrainian]
15. Strukevych T.O., Ishhuk I.Y. (2019) Pidkhody do navchannja inshomovnogho pysjmovogho movlennja: khronologichnyj rozvytok ta znachennja. [The approaches to teaching foreign language written communication: chronological development and their meaning]. *Student scientific society journal of Vasyl Stus Donetsk National University*, 1(8), 128-131. [in Ukrainian]
16. Badger, R., White G. (2000) A process genre approach to teaching writing. *ELT Journal*, 54(2). 153-160.
17. Dellar H., Walkley A. (2011) *Outcomes Intermediate*. Heinle/Cengage Learning, 176.
18. Diaz C. (2017). Citizenship Education and the EFL Standards: A Critical Reflection. *Profile*. 19(1), 155-168.
19. *Global citizenship in the classroom (2015): a guide for teachers: a booklet*. England: Oxfam, 24.
20. Pereira Faria S.L. (2020). English as a vehicle to citizenship education: a case study. Portugal: NovaFCSH, 6-7.

УДК 378.6:[81‘243‘342.3:005.336.2]

DOI: 10.31652/2786-9083-2023-2-56-63

*Катерина Мельник, асистент кафедри англійської філології
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID 0000-0001-9819-5827
Scopus-Author 58500124400
kmelnyk@vspu.edu.ua*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті зосереджено увагу на питаннях іншомовної підготовки студентів лінгвістичних спеціальностей у рамках навчання аудіювання як однієї з найважливіших складових професійного спілкування іноземною мовою у діловій та академічній сфері. Авторами дається характеристика поняття «аудитивної компетентності» як одного з найважливіших структурних елементів іншомовної комунікативної компетентності. Проаналізували сучасні тенденції в галузі навчання аудіювання як виду мовленнєвої діяльності і визначили загальні підходи до організації навчання вчителів іноземних мов. Автори виокремлюють аудіювання як складний психологічний процес, що викликає труднощі у сприйнятті іноземної мови, навіть у людини, яка добре володіє нею. Дослідники виділяють поширені лінгвістичні, психологічні, змістовні та організаційні проблеми, що виникають при навчанні аудіювання. Наголошується, що для здійснення сприйняття тексту на слух необхідні пам'ять, концентрація уваги, мовний слух, сегментування мовного потоку, сприйняття мови, розуміння, а також антиципація, як процесу імовірного прогнозування. У статті автор вказує на те, що при розробці та реалізації додаткової професійної програми, націленої на вдосконалення аудитивної компетентності вчителів іноземних мов, необхідно враховувати описані проблеми, бо це визначатиме зміст текстів для аудіювання та методіку організації навчання аудіювання вчителів іноземних мов. Перспективи подальшого дослідження автори вбачають у більш детальному описі методики підвищення рівня аудитивної компетентності вчителів іноземних мов, у тому числі у характеристиці змісту та структуризації навчально-методичного посібника.

Ключові слова: аудіювання; професійно-орієнтоване аудіювання; мовленнєва діяльність; професійна компетентність; комунікативна компетентність.

PROBLEMS OF FORMING THE LISTENING COMPETENCE OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

*Kateryna Melnyk, assistant of the department of English philology
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University*

ORCID 0000-0001-9819-5827

Scopus-Author 58500124400

kmelnyk@vspu.edu.ua

The article deals with the issues of foreign language training of students of linguistic specialties within the framework of listening training as one of the most important components of professional communication in a foreign language in the business and academic sphere. The authors describe the concept of "listening competence" as one of the most important structural elements of foreign language communicative competence. We analyzed modern trends in the field of teaching listening as a type of speech activity and identified general approaches to the organization of training of foreign language teachers. The authors single out listening as a complex psychological process that causes difficulties in the perception of a foreign language, even for a person who knows it well. Researchers single out common linguistic, psychological, substantive and organizational problems that arise when teaching listening. It is emphasized that memory, concentration of attention, speech hearing, speech flow segmentation, language perception, understanding, as well as anticipation, as a process of probable prediction, are necessary for the realization of text perception by ear. In the article, the author points out that when developing and implementing an additional professional program aimed at improving the auditory competence of foreign language teachers, it is necessary to take into account the described problems, because this will determine the content of listening texts and the methodology of organizing listening training for foreign language teachers. The authors see the prospects for further research in a more detailed description of the methodology for increasing the level of auditory competence of foreign language teachers, including in the characteristics of the content and structuring of the teaching and methodical manual.

Key words: listening; professionally oriented listening; speech activity; professional competence; communicative competence.

Актуальність. Іншомовна аудитивна компетентність - це здатність і готовність до сприйняття та смислової переробки іншомовного аудіо-повідомлення за допомогою розвитку таких механізмів, як антиципації (імовірне прогнозування), сприйняття мовного потоку, уяви, пам'яті, сегментування мовного потоку, логічного мислення. У багатьох дослідженнях учені наголошують на важливості формування, розвитку та вдосконалення навичок та умінь аудіювання учнів та студентів мовного закладу вищої освіти.

У цій статті ми позначимо важливість аудіювання для вчителів іноземних мов і наголосимо, що у зв'язку з переходом до суспільства, в якому інформація відіграє першорядну роль (а одним з основних способів її отримання є сприйняття різних видів текстів, що звучать), зростає значення вміння розуміти іношомовну мову на слух (Терно, 2009).

Актуальність даного дослідження полягає у важливості вдосконалення адитивної компетентності вчителя іноземних мов.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями.

Незважаючи на той факт, що у численних роботах досліджено різні сторони навчання аудіювання, питання вдосконалення іношомовної аудитивної компетентності вчителів іноземних мов залишаються поза увагою та вимагають значного опрацювання, а особливо, коли в університетах є міжнародна співпраця з університетами різних країн. Практична значимість дослідження полягає у можливості використання його результатів для організації процесу вдосконалення аудитивної компетентності вчителів іноземних мов, а також майбутніх вчителів іноземних мов у рамках додаткових/елективних курсів.

Аналіз досліджень.

Теоретичною базою дослідження є роботи вчених у галузі педагогіки, теорії та методики навчання іноземних мов, зокрема навчання аудіювання: С. Гренам (2006), М. Рост (2002), Дж. Річардс (2001), С. В. Іць (2014), Л.І. Ткаченко (2015).

Мета та основні завдання.

Для успішної підготовки вчителя іноземної мови потрібно окреслити труднощі, які виникають під час формування адитивної компетентності і розробити методику для вдосконалення адитивної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Низький рівень сформованості аудитивної компетентності студентів можна наступними причинами:

1) недооцінкою важливості формування іношомовної аудитивної компетенції у рамках навчання на щаблі загальної середньої освіти, що пояснюється граматико-перекладним підходом;

2) зменшенням часу, відведеного на розвиток іношомовної комунікативної компетентності загалом та аудитивної компетентності зокрема як у системі середньої, так і у системі вищої освіти;

3) недостатньою кількістю розроблених додаткових професійних програм, спрямованих на підвищення рівня володіння аудитивною компетентністю, а також навчально-методичних посібників щодо вдосконалення іношомовної аудитивної компетентності вчителів іноземних мов.

Крім того, важливо наголосити на становленні комунікативно-когнітивного підходу в лінгводидактиці, суб'єктами якого вчителі іноземних мов не могли бути через його поступове входження до системи вузівської іношомовної освіти.

Сучасні тенденції в галузі навчання аудіювання як виду мовної діяльності визначили загальні підходи до організації навчання вчителів іноземних мов аудіювання, але ми не можемо не врахувати дані наукового дослідження М. Рост (2002), в рамках якого автор виділяє поширені лінгвістичні, психологічні, змістовні та організаційні проблеми, що виникають при навчанні аудіювання.

До лінгвістичних проблем ми відносимо:

- проблеми вимови, пов'язані з розпізнаванням мови іноземною мовою в процесі прослуховування. Нагадаємо, що розрізняють два типи слуху: фонематичний та мовний. Фонеми характеризують окремі мовні явища, а мовлення пов'язане з розпізнаванням цілого з конкретного контексту. Важливою умовою вдосконалення фонематичного слуху є взаємодія з носіями іноземної мови різного віку, статі, оскільки це допоможе краще адаптуватися у освоєнні індивідуальної манери мови;

- граматичні труднощі пов'язані з необхідністю оволодіння новими граматичними конструкціями, зміст яких може бути виведений з контексту або у формі, що узгоджується з граматичними явищами рідної мови або раніше вивченої іноземної мови;

- лексичні труднощі, які пов'язані з наявністю в тексті, що прослуховується, невідомих іноземних слів.

До психологічних проблем ми відносимо труднощі, які можна виокремити, як індивідуально-вікові особливості слухача, наприклад такі як вміння перемикатися з однієї розумової операції на іншу, швидко визначати стиль, тему повідомлення і пов'язувати її з широким контекстом аудіювання:

- мотивація до слухання, потреба студентів факультетів іноземних мов дізнатися щось нове, наявність інтересу до теми;

- рівень розвитку слухової чутливості, слухової пам'яті, здатності вгадувати мовлення та вміння антиципації;

- рівень концентрації уваги та розвитку внутрішньої мови.

До змістових проблеми під час аудіювання переважно відносять ті, які належать до рівня розуміння:

- зміст теми;

- логічного зв'язку між окремими фактами тексту, що звучить;

- загальної ідеї тексту, дій, що описуються в тексті, і т.д.

Розуміння тексту залежить від його змісту. Учням легше сприймати розповіді, казки тощо,

складніше - описовий текст (що включає безліч фактів), об'єднаний загальною темою (історія країни, побут, культура, навчання). Розуміння структури полегшує розуміння самого тексту та допомагає привернути увагу студентів, майбутніх вчителів іноземних мов.

На додаток відзначимо такі внутрішні механізми аудіювання, як розпізнавання та слух, концентрація уваги, прогнозування, смисловий здогад, поділ та угруповання аудіопотоків, інформативний аналіз, заснований на виділенні одиниць семантичної інформації, кінцевий синтез з компресією та

інтерпретацією різних типів сприйманих повідомлень, які сприяють мінімізації труднощів у процесі аудіювання та вдосконалення аудитивної компетентності вчителів іноземних мов.

При прослуховуванні сигнали, що надходять, порівнюються з тими еталонами, які зберігаються в нашій довгостроковій пам'яті. Порівняння тісно пов'язане з минулим досвідом людини, а також її емоціями та переживаннями (Л.І. Ткаченко, 2015). Механізм очікування працює на рівні мовної форми та змісту. Фонові знання, життєвий досвід, розуміння ситуацій та контекстів впливають на точність уміння антиципації. До того ж, з'являється нагальна необхідність формування в вчителів іноземних мов чітких навичок вимови, що є однією з умов, що полегшують процес сприйняття тексту, що прослуховується. Для смислового сприйняття мови важливим виявляється механізм імовірнісного прогнозування антиципації, що забезпечує ефективність аудіювання.

Крім вищезгаданого, важливу роль у процесі вдосконалення аудитивної компетентності майбутніх учителів іноземних мов грають концентрація уваги та здатність зрозуміти та максимально точно запам'ятати інформацію. Потрібно брати до уваги, що аудіювання є складним психологічним процесом, що викликає труднощі у сприйнятті іноземної мови, навіть у людини, яка добре володіє нею. Визначимо основні вищеописані механізми сприйняття мови на слух, які також були вивчені у роботах О. Бігич, О. Бондаренко, О. Янишин, Ф. Рогоу (F. Rogow), С. Шайбе (C. Scheibe), С. Хубер (S. Huber). Так, для здійснення сприйняття тексту на слух необхідні пам'ять, концентрація уваги, мовний слух, сегментування мовного потоку, сприйняття мови, розуміння, а також антиципація/процес імовірного прогнозування.

Організаційні труднощі, пов'язані з кількістю прослуховувань, темпом мовлення та його індивідуальні особливості. Варто зазначити, що серед організаційних факторів, що полегшують або що ускладнюють процес слухання, можна виділити наявність або відсутність візуальної (зорової) підтримки, що включає не тільки відео, мультимедійні матеріали та картини, але й невербальні засоби, такі як жести, міміка та обличчя того, хто говорить. Наявність зорової підтримки значно полегшує прийом інформації, оскільки зоровий канал має більшу пропускну здатність, ніж слуховий.

Таким чином, при розробці та реалізації додаткової професійної програми, націленої на вдосконалення аудитивної компетентності вчителів іноземних мов, необхідно враховувати позначені проблеми, бо це визначатиме зміст текстів для аудіювання та методику організації навчання аудіювання вчителів іноземних мов.

При організації навчання вчителів іноземних мов у рамках освоєння додаткової професійної програми, націленої на вдосконалення їхньої аудитивної компетентності, необхідно враховувати та створювати такі педагогічні умови (С. Іць, 2014):

1) стимулювання інтересу до майбутньої роботи у вигляді попередньої установки, спрямованої формування уявлення у тому, який аудіоматеріал належить слухати;

2) з різнорівневою групою вчителів іноземних мов рекомендується використовувати диференційований підхід до навчання аудіювання;

3) перед прослуховуванням важливо ознайомитися з новою лексикою чи ключовими словами, а також передбачити контекст, у якому вони можуть бути використані;

4) обов'язкова вимога є і до якості звуку, яка не повинна призводити до зниження інтересу вчителів іноземних мов до виконання завдання (Г. Сольмек, 2003).

Вибираючи аудіоматеріал для вдосконалення аудитивної компетентності вчителів іноземних мов необхідно враховувати, що навчальний процес повинен орієнтуватися на індивідуальні особливості учня (у нашому випадку - вчителя іноземних мов), домінуючий тип його пам'яті і, звичайно ж, здібності, повинен ґрунтуватися на мотивації учня до подолання труднощів у розумінні аудіотексту, а вивчення мови має бути захоплюючим. *Серед інтернет-ресурсів, що пропонують подібні різні автентичні інтерв'ю, ток-шоу чи репортажі, ми вибрали такі:*

• *BBC News* (www.bbc.com); • *BBS Learning English* (<https://www.bbc.co.uk/learningenglish>); • *Euronews* (www.euronews.com); • *CNN* (www.cnn.com); • *Fox News Channel* (www.foxnews.com); • *NBC* (www.nbcnews.com); • *Ted Talks* (<https://www.ted.com/talks>); • *VOA News* (www.voanews.com).

Перевага цих ресурсів – широта тематики інтерв'ю, ток-шоу чи представлених на них репортажів, наявність відеоматеріалів тривалістю від півтори хвилини та більше, висвітлення світових подій та подій, безпосередньо пов'язаних з англomовними країнами.

Ми підібрали тексти, які містять ціннісні відомості про «іншу» культуру, тим самим підкреслюючи ще раз важливість реалізації міжкультурного підходу до навчання аудіювання.

Очевидно, що прослуховування тексту не тільки сприяє проникненню в «іншу» культуру, але й вирішує завдання щодо вдосконалення стратегії пошуку мовної інформації (пошук, виокремлення, фіксація мовного матеріалу, підбір синонімів/антонімів до українських слів і виразів; заповнення прогалів у реченнях, взятих з аудіо).

При розробці методики, спрямованої на вдосконалення іншомовної аудитивної компетентності вчителів іноземних мов, слід враховувати той факт, що крім комунікативних завдань у зміст матеріалів, поданих у формі навчально-методичного посібника та дистанційного курсу, мають бути включені завдання на вдосконалення механізмів аудіювання. Наприклад, 1) вправи для навчання антиципації, відокремлення різних категорій смислової інформації; 2) вправи

навчання сприйняттю мовного потоку; 3) вправи в розвитку пам'яті, уваги, уяви, логічного мислення.

Поступове збільшення складності вправ/завдань дозволяє гарантувати посиленість їх виконання. Наприклад, для перевірки критичного розуміння аудіотекстів вчителям іноземних мов було запропоновано виписати ключову інформацію та проранжувати її відповідно до певного критерію.

1. Questioning (true / false / don't know).

2. Recognising (recognise the type of the text (interview, advertisement etc.)) / the context (who is speaking, where, when, the names and age of the speakers).

3. Matching (match descriptions with the correct pictures/statements with the names of speakers).

4. Following Instructions (mark directions on a map / label objects or people in a picture).

5. Note Taking (complete a table / write down a short message for someone who is absent).

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна зробити такі висновки, що у даний час відбувається переосмислення векторів розвитку професійної освіти. Ми намагалися врахувати основні тенденції та перспективи розвитку професійної освіти вчителів іноземних мов, основне завдання якої – відповідати запитам суспільства, які постійно змінюються, удосконалювати методичну та іншомовну комунікативну (включаючи аудитивну) компетентність, що потребують достатньо високого рівня інтелектуальної діяльності, знань нормативно-правової бази, а також методики навчання та виховання іноземними мовами.

У нашому дослідженні ми проаналізували та описали труднощі, які виникають при формуванні аудитивної компетентності вчителя іноземних мов. На основі отриманих даних ми розробили методику вдосконалення аудитивної компетентності вчителя іноземних мов.

Для вдосконалення аудитивної компетентності вчителя іноземних мов необхідно керуватися наступною методикою роботи, яка включає кілька етапів:

1) проведення вхідного тестування, ретельний аналіз отриманих результатів; визначення інтересів вчителів іноземних мов, виявлення труднощів, з якими стикаються вчителі іноземних мов у процесі аудіювання, зважаючи на особливості досвіду навчання аудіювання вчителів іноземних мов;

2) визначення змісту навчання аудіювання - відбір автентичних матеріалів (сайти), розробка комплексу вправ, включаючи завдання на розвиток важливих внутрішніх механізмів аудіювання, що мають психолінгвістичну основу, а також на вдосконалення стратегій щодо розуміння тексту;

3) включення методичного аспекту до змісту навчання аудіювання, спрямованого на вдосконалення методичної роботи з навчання аудіювання учнів;

4) виконання підсумкового тестування у форматі завдань державного та міжнародних іспитів з англійської мови та виконання групового проекту,

націленого на аналіз методичної складової навчання аудіювання різних категорій які навчаються у різних педагогічних умовах.

Перспективи подальшого дослідження автори вбачають у більш детальному описі методики підвищення рівня аудитивної компетентності вчителів іноземних мов, у тому числі у характеристиці змісту та структуризації навчально-методичного посібника з навчання аудіювання вчителів іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зінченко, А.Г., Саприкіна, М.А. Навички для України 2030: погляд бізнесу. К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2016. 36с.
2. Іць С. В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами медіаосвіти : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2014. 20 с.
3. Терно, С. О. Критичне мислення — сучасний вимір суспільствознавчої освіти / С. О. Терно. — Запоріжжя: Просвіта, 2009. — 268 с.
4. Ткаченко, Л. І. Формування критичного мислення у майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки. (Дис. канд. пед. наук). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ, 2015.
5. Granam, S. Listening comprehension learning's perspective. Journal of education and practice, 2(34), 2006. - 165-182.
6. Hasan, M., & Hoon, B. ESL learners perception and Attitude Developing listening skills. The English teacher, 5(2). -2012.
7. Richards J., Rodgers T. Approaches and methods in Language Teaching. Cambridge, 2001. URL: <http://bit.ly/34lij7Z> (application date: 25.10.2023).
8. Rost, M. (2002). Teaching and Researching Listening. London:Longman
9. Solmecke, Gert (2003): „Das Hörverstehen und seine Schulung im Fremdsprachenunterricht“. In: Der fremdsprachliche Unterricht Englisch 4+5/2003, S. 4-10.
10. Wood R. Critical thinking. URL: <http://bit.ly/2YOBIm5> (application date: 25.10.2023).

REFERENCES

1. Zinchenko, A.H., Saprykina, M.A. (2016). Navychky dlya Ukrayiny 2030: pohlyad biznesu. K.: TOV «Vydavnytstvo «YUSTON», 2016. 36s. [in Ukrainian].
2. Its' S. V. Pedahohichni umovy formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya inozemnoyi movy zasobamy mediaosvity : avtoref. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Zhytomyr, 2014. 20 s. [in Ukrainian].
3. Terno, S. O. Krytychne myslennya — suchasnyy vymir suspil'stoznnavchoyi osvity / S. O. Terno. — Zaporizhzhya: Prosvita, 2009. — 268 s. [in Ukrainian].
4. Tkachenko, L. I. Formuvannya krytychnoho myslennya u maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly u protsesi profesiynoyi pidhotovky. (Dys. kand. ped. nauk). Instytut pedahohichnoyi osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrayiny, Kyviv, 2015. [in Ukrainian].
5. Granam, S. (2006). Listening comprehension learning's perspective. Journal of education and practice, 2(34), 165-182.
6. Hasan, M., & Hoon, B. (2012). ESL learners perception and Attitude Developing listening skills. The English teacher, 5(2).
7. Richards J., Rodgers T. Approaches and methods in Language Teaching. Cambridge, 2001. URL: <http://bit.ly/34lij7Z> (application date: 25.10.2023).
8. Rost, M. (2002). Teaching and Researching Listening. London:Longman
9. Solmecke, Gert (2003): „Das Hörverstehen und seine Schulung im Fremdsprachenunterricht“. In: Der fremdsprachliche Unterricht Englisch 4+5/2003, S. 4-10.
10. Wood R. Critical thinking. URL: <http://bit.ly/2YOBIm5> (application date: 25.10.2023).

УДК 821.112.2-31.09

DOI: 10.31652/2786-9083-2023-2-63-74

Світлана Таратута, кандидат філологічних наук,